

een zorgelijke ontwikkeling, en dan?

INTEGRATIEVE DIAGNOSTIEK & BEHANDELING OP JONGE LEEFTIJD

dr. Martine van Dongen-Boomsma

kinder- en jeugdpsychiater - programmaleider netwerk Centrum Jonge Kind Karakter - docent Karakter Academie

integratief narratief?

Intentie om het kind in z'n geheel echt te begrijpen

eigenschappen

- kwetsbaarheden én veerkracht
 - kind en omgeving
 - ontwikkelingsgericht
 - gezinsgericht

samen taal geven aan het beeld met

meerdere professionele perspectieven
ouders

wat vraagt dit in de attitude?

“It all starts with gentle non-judgemental curiosity”

goede werkrelatie
poort tot begrijpen/*understanding*
het begin van doen wat nodig

een integratief narratief

Een narratief is een beeld van de mentale ontwikkeling op dit moment
met zowel de relatie met als tussen
kind- en context-gerelateerde predisponerende, luxerende en onderhoudende (samen de kwetsbare) factoren
als ook de beschermende factoren
met aandacht voor
de veranderings-, ontwikkelingsmogelijkheden en -wensen van het kind en het gezin

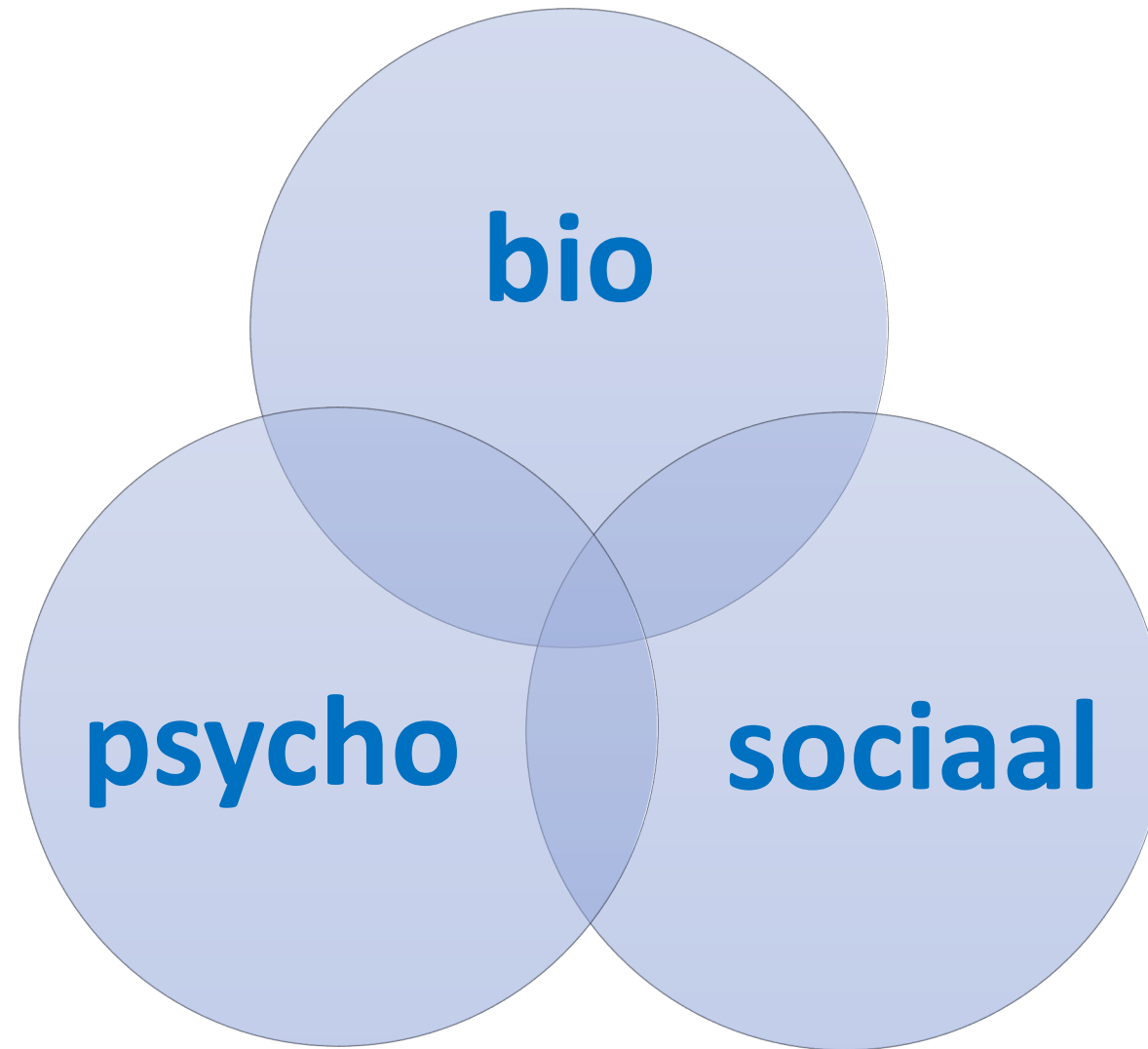
integratief narratief

holistisch

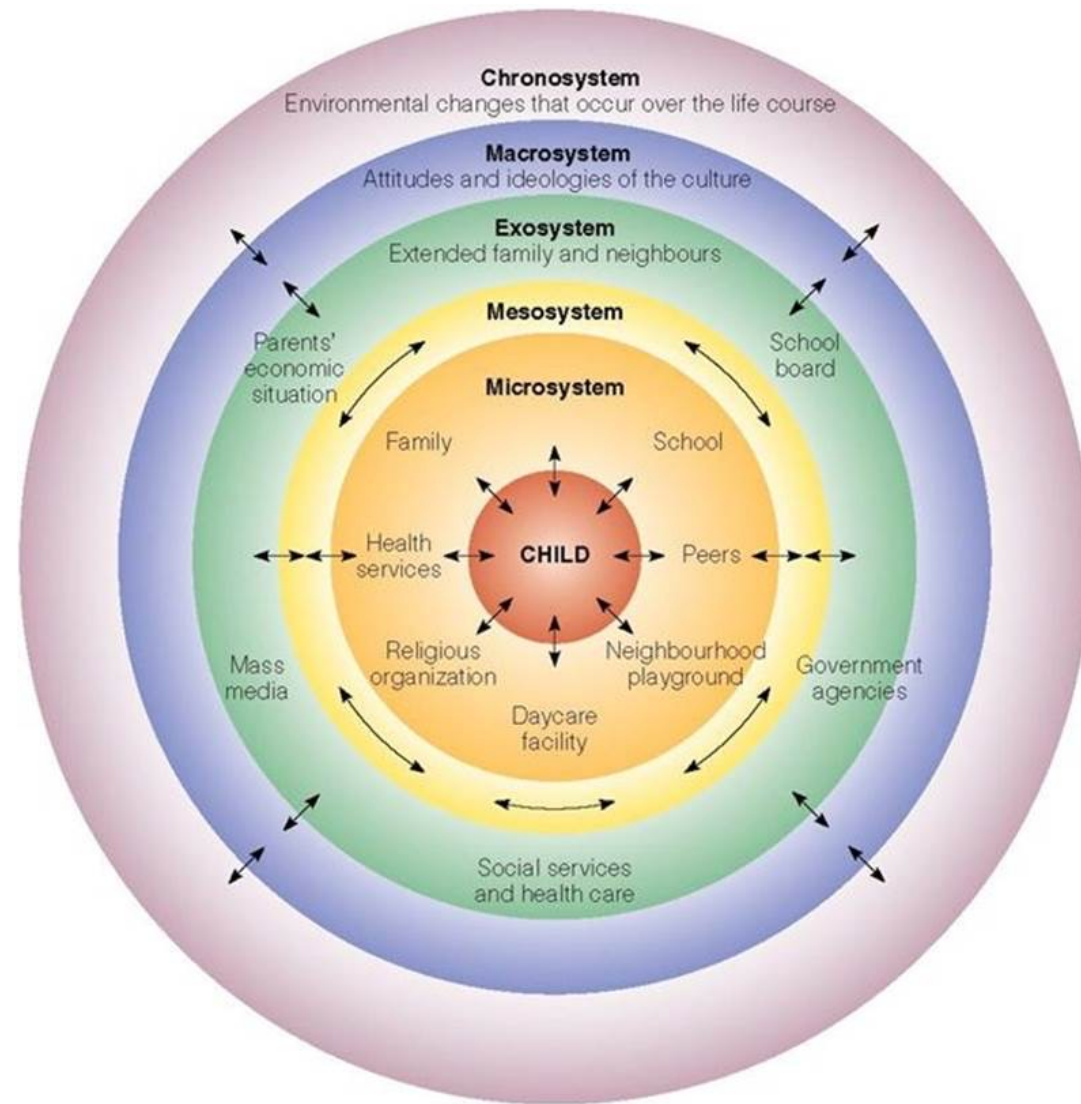
beeld is meer dan de som der delen

ontleent kenmerken aan de samenstellende delen, maar ook, en wellicht meer, aan de *samenhang* en *ordering* van die delen, *plus* hun interactie

vanzelfsprekend authentiek

Engel, George (1977), The Need for a New Medical Model: A Challenge for Biomedicine. Science, Vol.196, Issue: 4286 (April 8, 1977), pp: 129-136

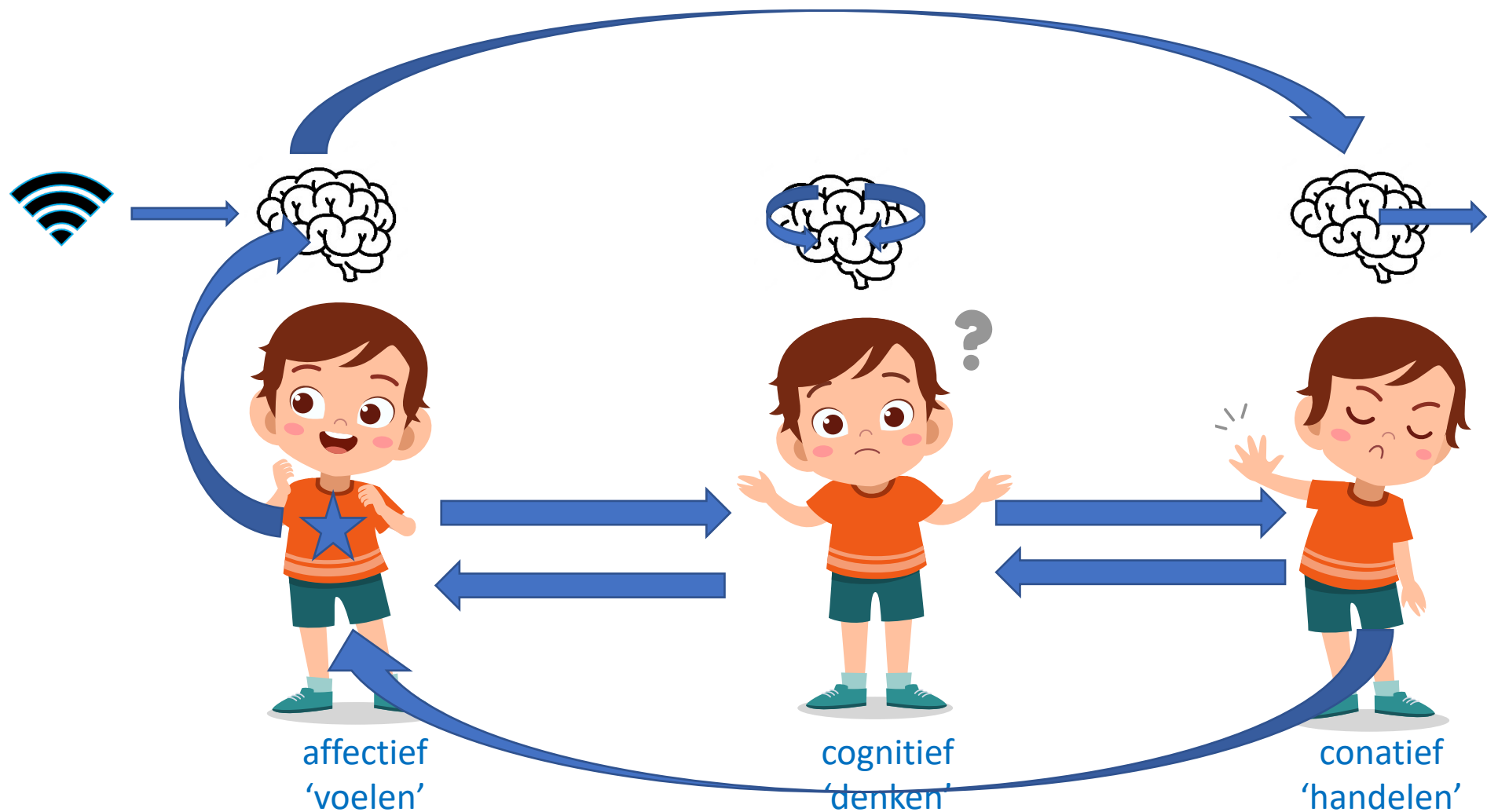
Bronfenbrenner, 1986

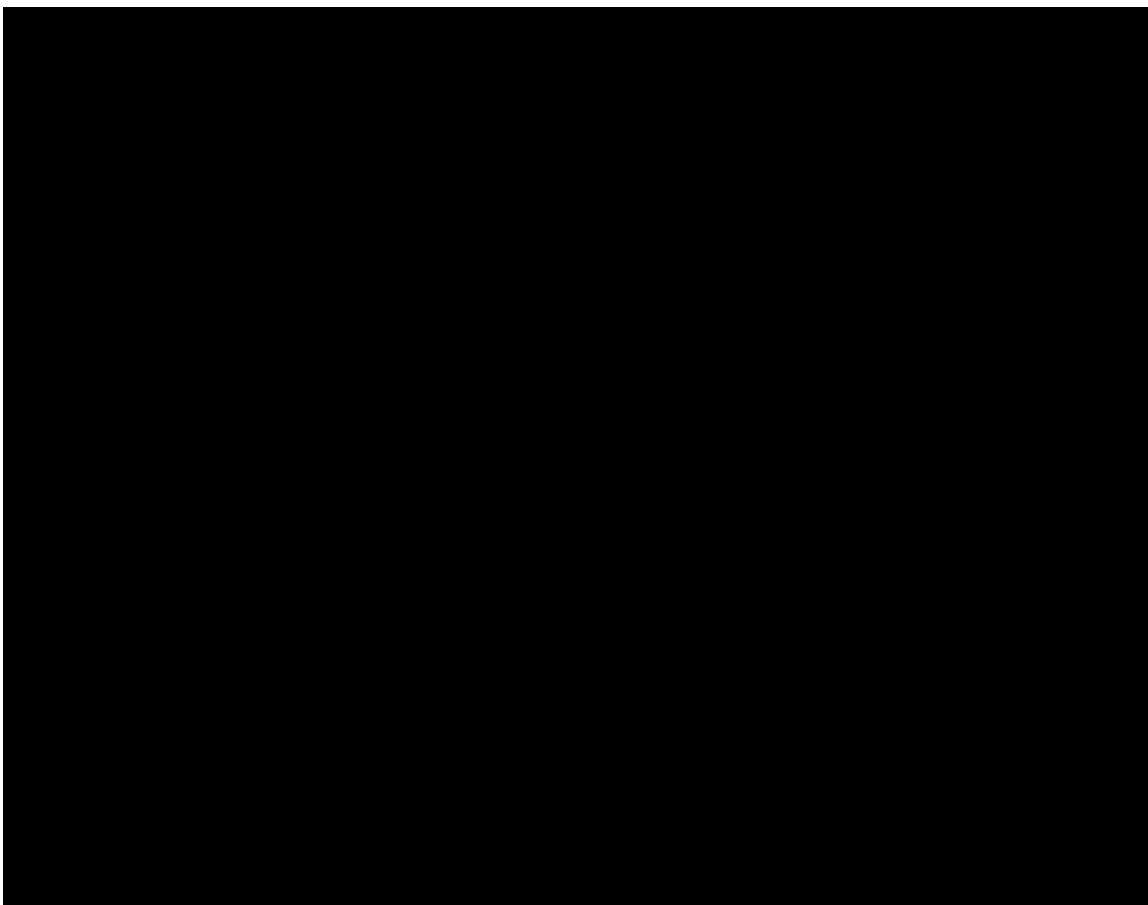
https://youtu.be/T2SeSWKY6Ak?si=9kv_dULgR-OZJ-fp
[I-AM: één taal en praktijk voor passende hulp - UMC Utrecht](#)

wat is mentaal functioneren eigenlijk?

wat is mentaal functioneren eigenlijk?

mentaal functioneren binnen lichaam, context, tijd & ontwikkelingsfase

COMMUNICATIE
&
(PSYCHO)MOTORIEK

SPEL

conatief
'handelen'

mentale ontwikkeling

cognitieve
ontwikkeling

(receptieve)
taalontwikkeling

sociaal-emotionele
ontwikkeling

sensomotorische
ontwikkeling

conatieve
ontwikkeling

gedragsontwikkeling

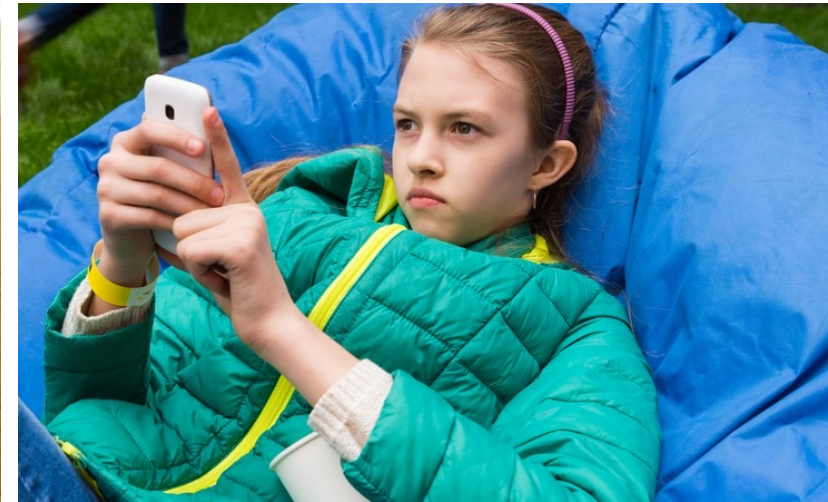
(expressieve) taal-
spraakontwikkeling

context

cultuur

ontwikkelingsfase

“ Ik ben bang dat de heks mij vannacht komt opeten.”

“ Ik ben bang dat de heks mij vannacht komt opeten.”

'Juf, was vroeger echt
alles zwart en wit? dat
zie ik altijd op foto's'

'Juf, was vroeger echt
alles zwart en wit? dat
zie ik altijd op foto's'

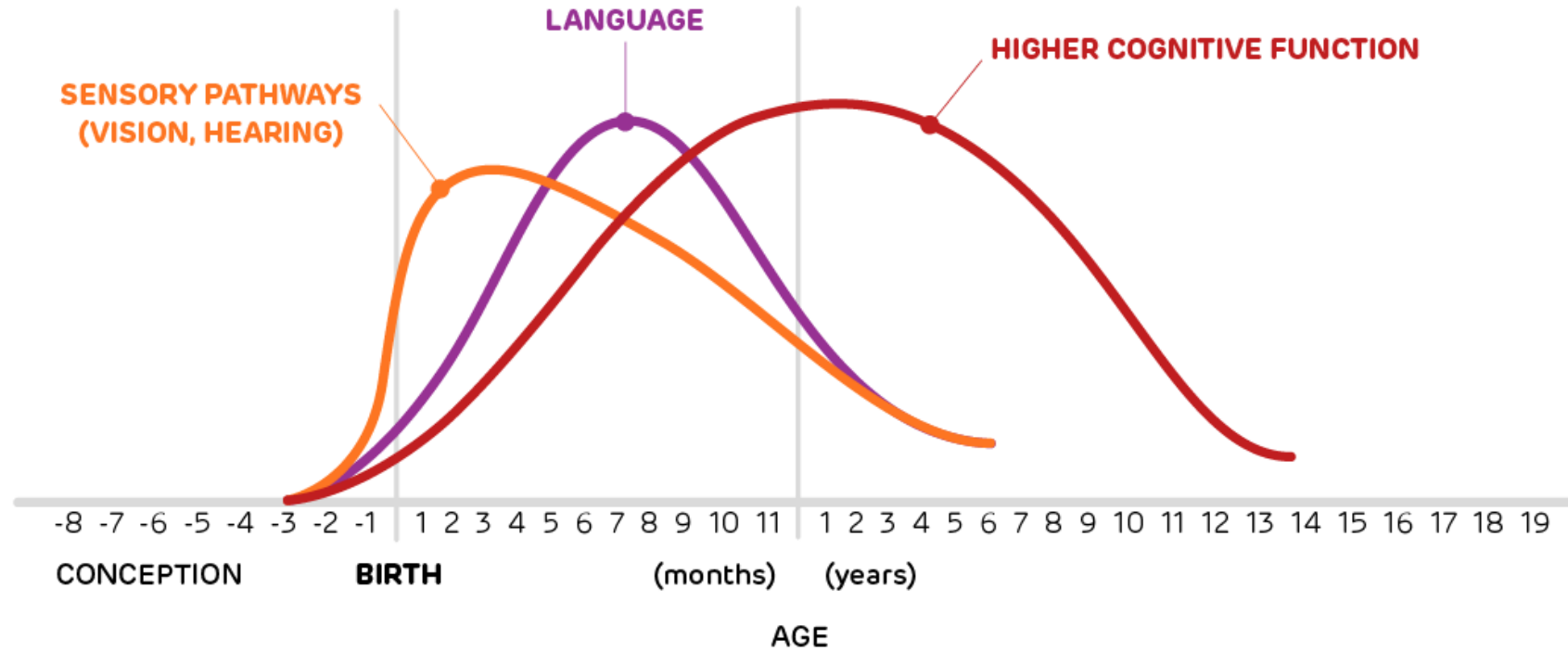
mentale ontwikkeling

de ontwikkeling van het affectief, cognitief en conatief functioneren—
vindt plaats in een steeds veranderende omgeving
én is zelf ook een proces van verandering
én het kind maakt het tot een authentiek pad

ruimte en noodzaak tot variatie

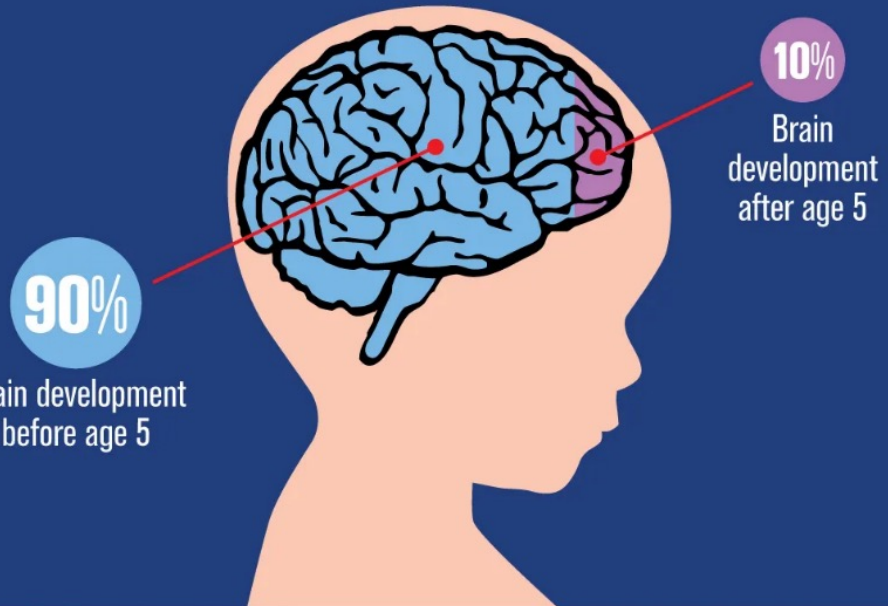
HUMAN BRAIN DEVELOPMENT³

³ Adapted from: Nelson Nelson, C. A. (2000). The neurobiological bases of early intervention. Cambridge University Press.

Before age 5

90% of a child's brain development happens

Source: Harvard Center for the Developing Child

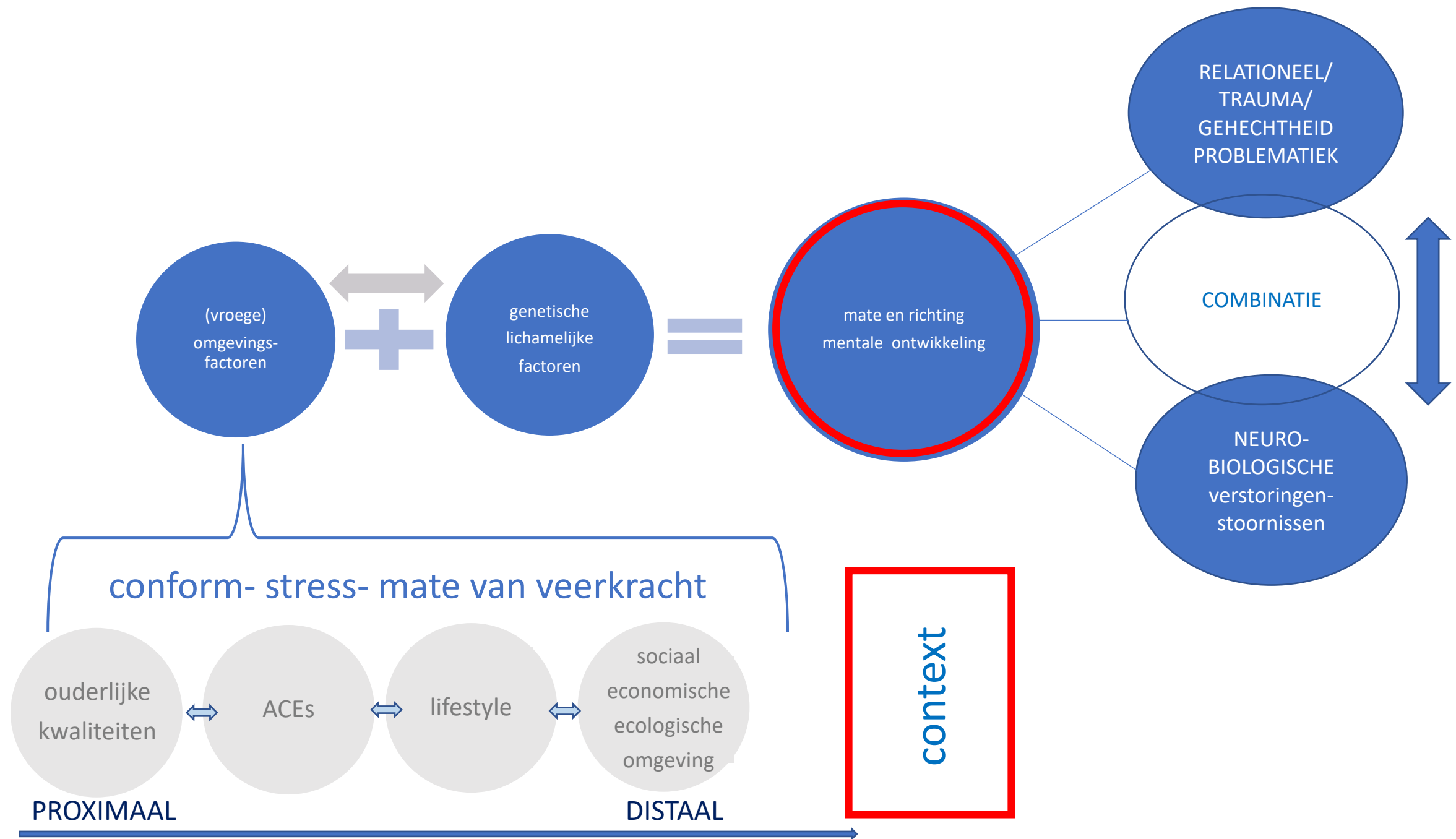
Building Bright Futures
Vermont's future starts with today's children

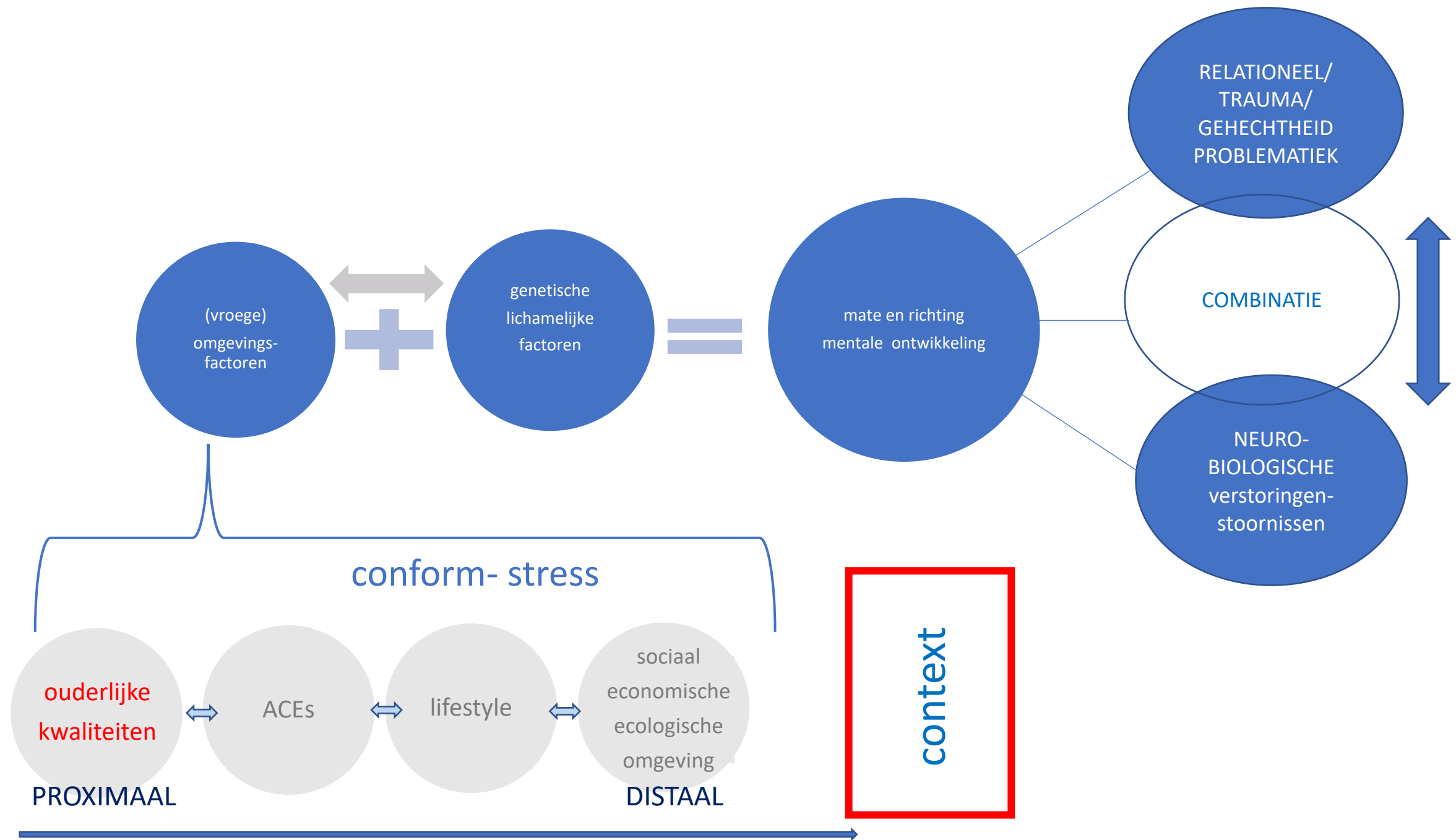
mentale ontwikkeling

- een jong kind is **volop** in ontwikkeling
- ‘programma’ = taken volbrengen passend bij de opeenvolgende ontwikkelingsfases
- nodig; voldoende adaptief vermogen (passende bij de ontwikkelingsfase)

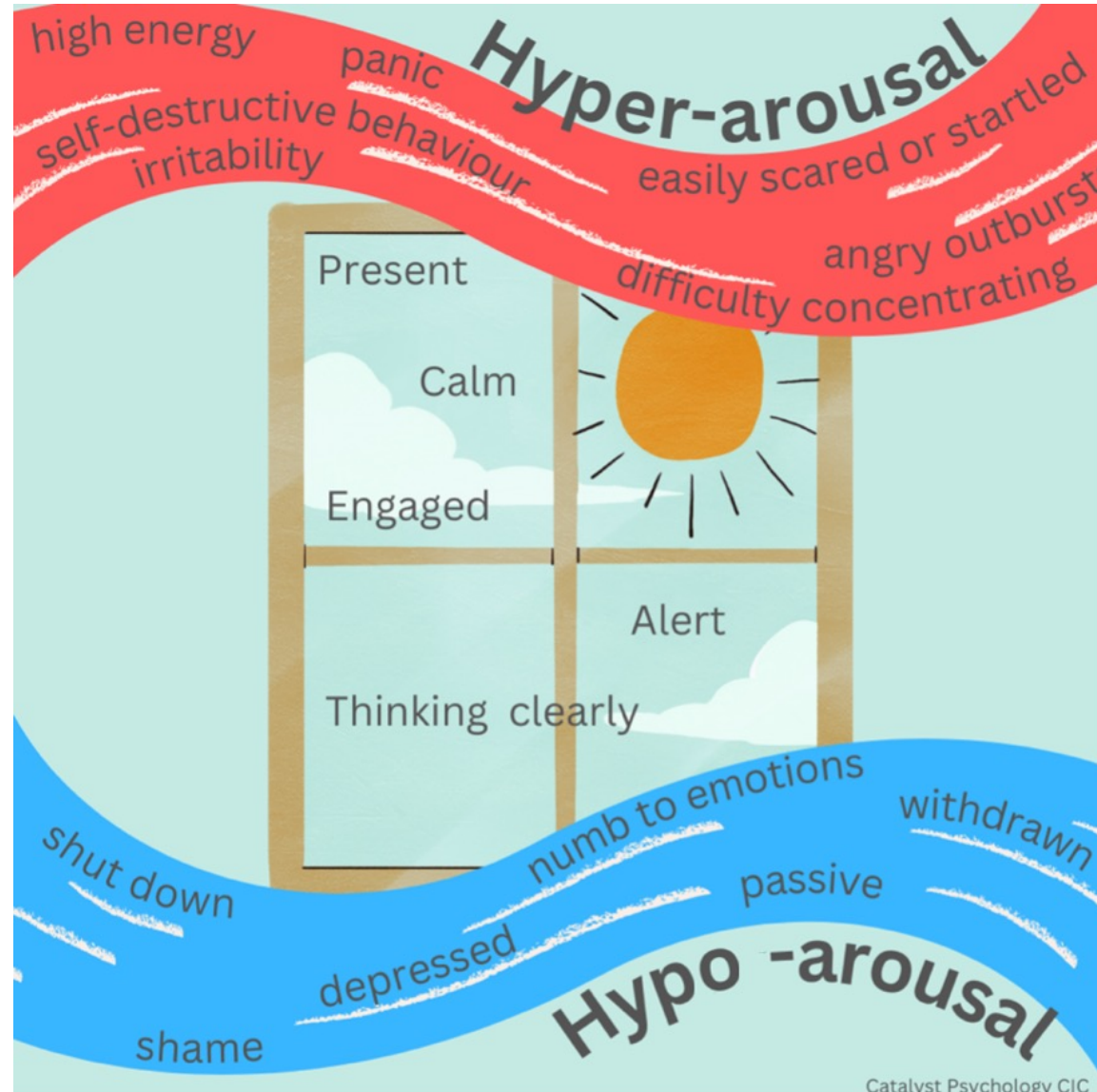
ene ontwikkelingsstap bouwt voort op eerdere

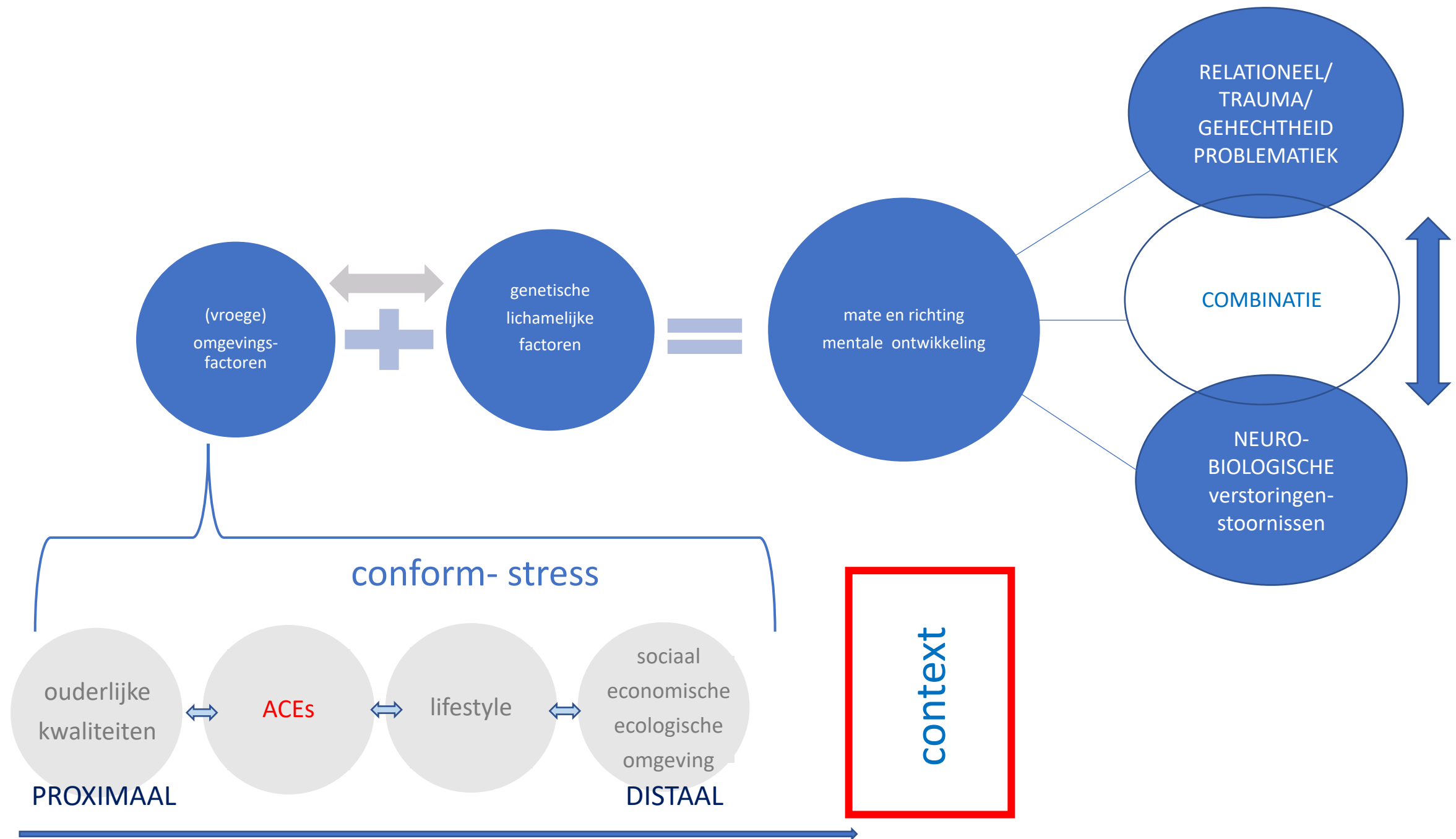
ouderlijke kwaliteiten- aspecten

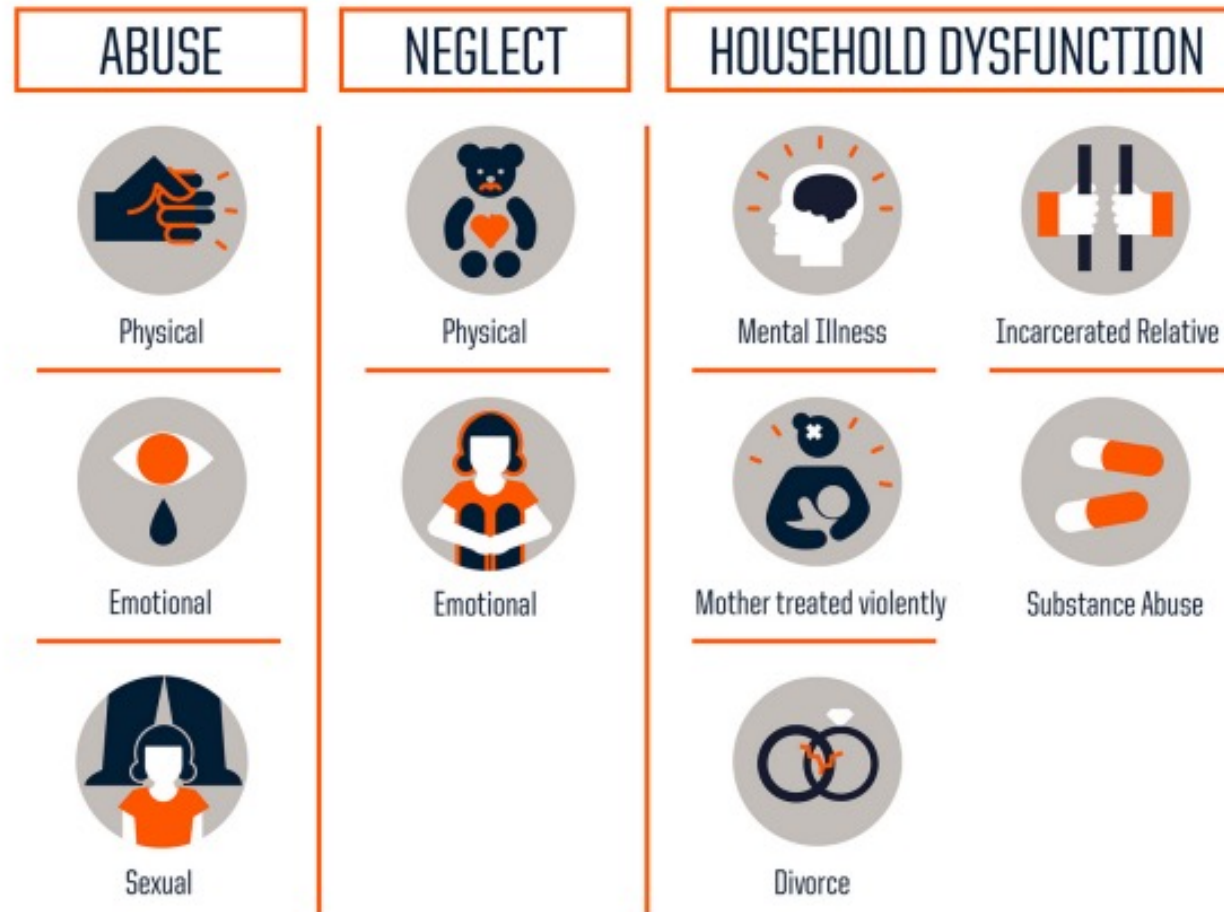
actueel vs mogelijkheden

ouderlijke kwaliteiten- aspecten

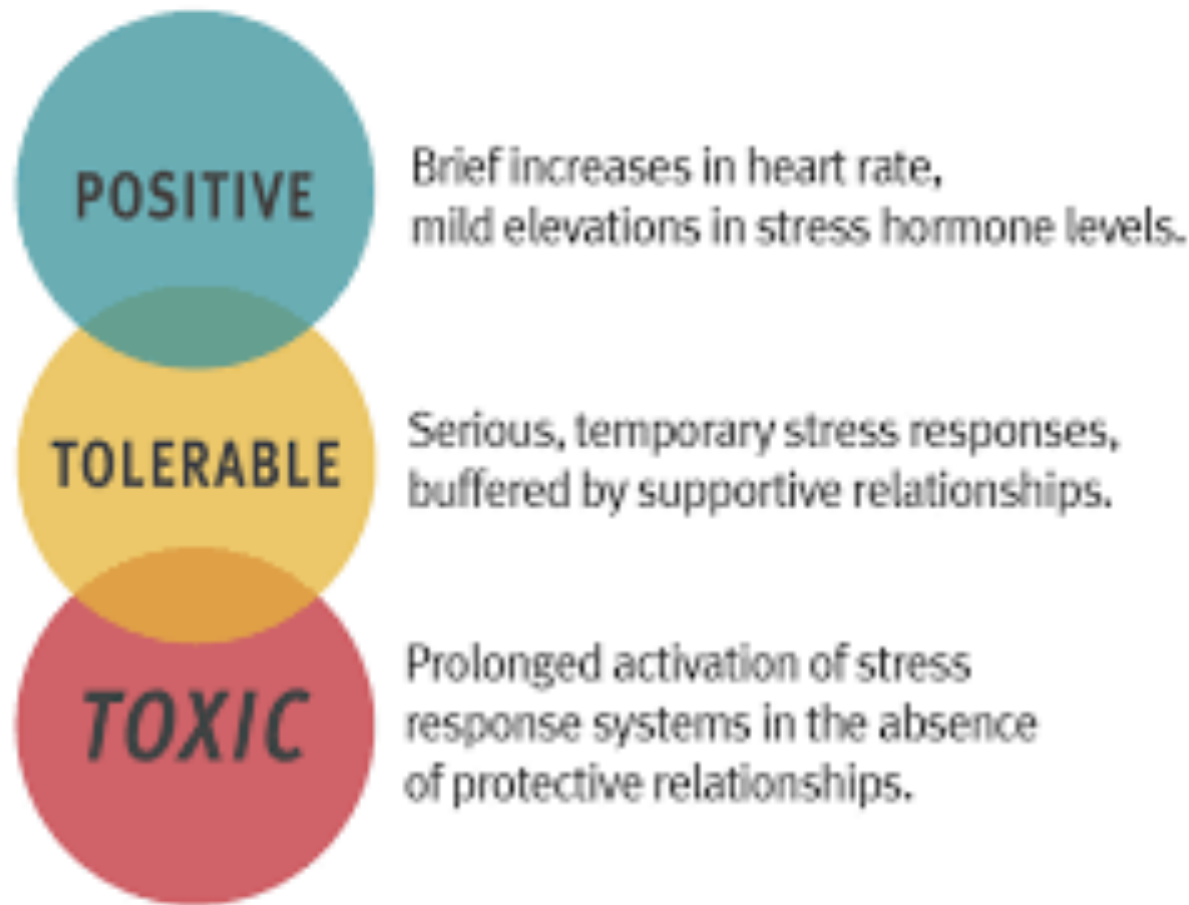
- pedagogische vaardigheden
 - aanraking en oogcontact
 - sensitief/responsief
 - bieden van een veilige geborgen omgeving
 - gedeeld plezier en spel
 - scaffolding
 - structuur en begrenzing
- voldoende tijd/beschikbaarheid

Source: Centers for Disease Control and Prevention
Credit: Robert Wood Johnson Foundation

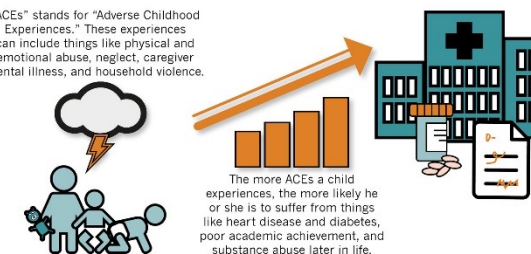
adverse childhood experiences (ACEs)

WHAT ARE ACEs?

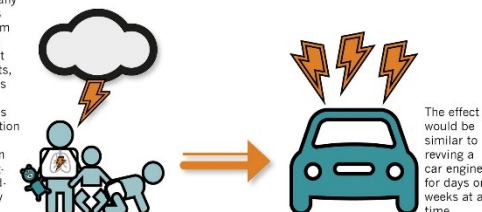
AND HOW DO THEY RELATE TO TOXIC STRESS?

"ACEs" stands for "Adverse Childhood Experiences." These experiences can include things like physical and emotional abuse, neglect, caregiver mental illness, and household violence.

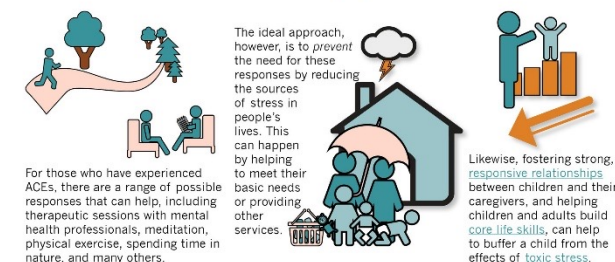

TOXIC STRESS EXPLAINS HOW ACEs "GET UNDER THE SKIN."

Experiencing many ACEs, as well as things like racism and community violence, without supportive adults, can cause what's known as **toxic stress**. This excessive activation of the stress response system can lead to long-lasting wear-and-tear on the body and brain.

WE CAN REDUCE THE EFFECTS OF ACEs AND TOXIC STRESS.

ACEs affect people at all income and social levels, and can have serious, costly impact across the lifespan.

No one who's experienced significant adversity (or many ACEs) is irreparably damaged.

though we need to acknowledge trauma's effects on their lives. By reducing families' sources of stress, providing children and adults with responsive relationships, and strengthening the core life skills we all need to adapt and thrive, **we can prevent and counteract lasting harm.**

ACEs

Impact op latere leeftijd

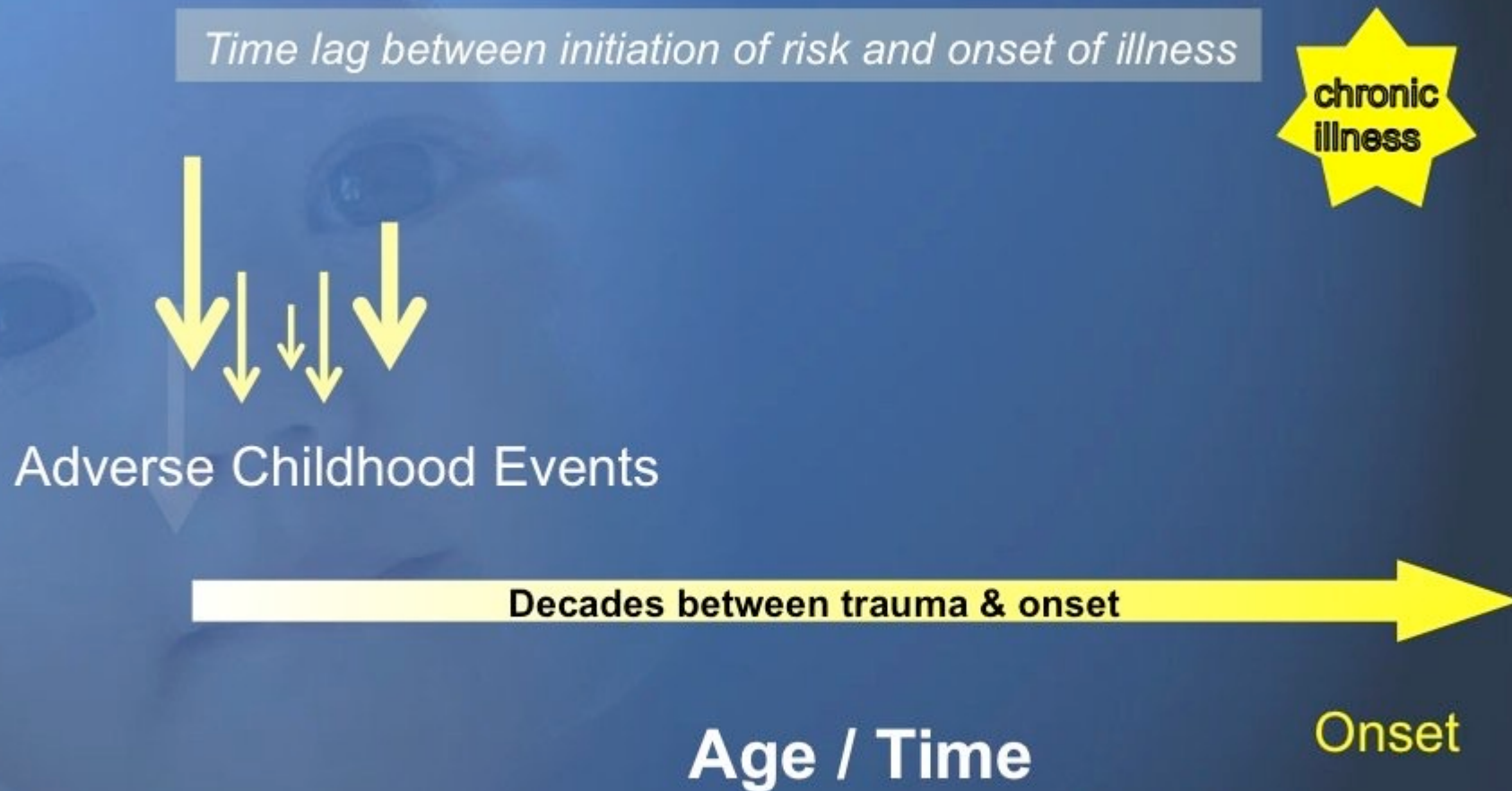
Nelson CA, Scott RD, Bhutta ZA, Harris NB, Danese A, Samara M. Adversity in childhood is linked to mental and physical health throughout life. *BMJ*. 2020 Oct 28;371:m3048. doi: 10.1136/bmj.m3048. PMID: 33115717; PMCID: PMC7592151.

ACE-associated health conditions in adults associated with adverse childhood experiences (ACE)

Symptom or health condition	Odds ratio (excluding outliers)*
Cardiovascular disease (coronary artery disease, myocardial infarction, ischemic heart disease)	2.1
Tachycardia	≥1 ACE: 1.4
Stroke	2.0
Chronic obstructive pulmonary disease (emphysema, bronchitis)	3.1
Asthma	2.2
Diabetes	1.4
Obesity	2.1
Hepatitis or jaundice	2.4
Cancer, any	2.3
Arthritis, self-reported	3 ACEs, hazard ratio=1.5 ≥1 ACE, 1.3
Memory impairment (all causes, including dementias)	4.9
Kidney disease	1.7
Headaches	≥ 5 ACEs: 2.1
Chronic pain, any (using trauma z-score)	1.2
Chronic back pain (using trauma z-score)	1.3
Fibromyalgia	≥ 1 ACE: 1.8
Unexplained somatic symptoms, including somatic pain, headaches	2.0-2.7
Skeletal fracture	1.6-2.6
Physical disability requiring assistive equipment	1.8
Depression	4.7
Suicide attempts	37.5
Suicidal ideation	10.5
Sleep disturbance	1.6
Anxiety	3.7
Panic and anxiety	—
Post-traumatic stress disorder	4.5
Illicit drug use (any)	5.2
Injected drug, crack cocaine, or heroin use	10.2

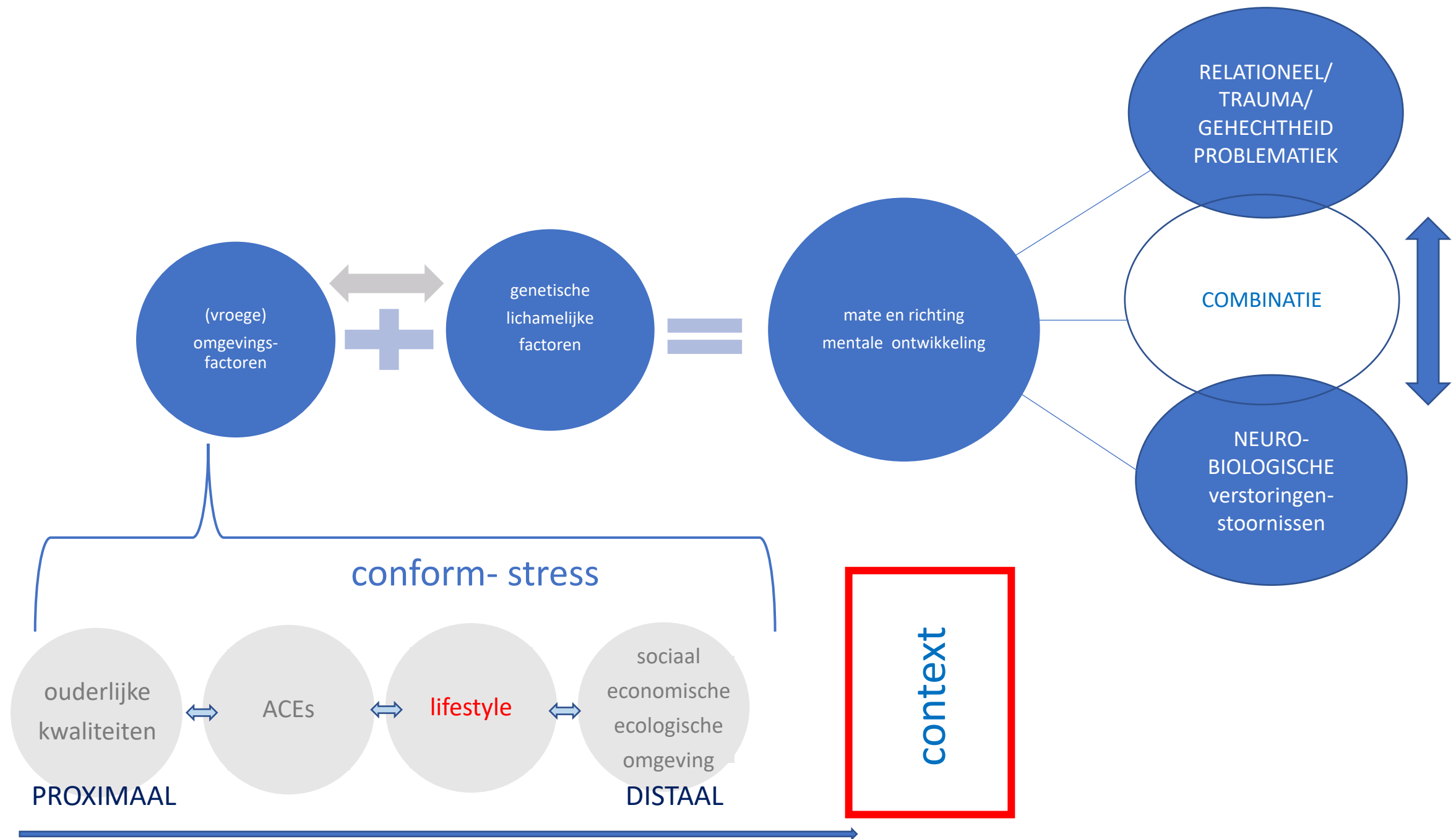
*Odds ratios compare outcomes in individuals with >4 ACEs with those with 0 ACEs, except where specified.

Latency Periods

The ACE studies demonstrate that traumatic events in childhood increase risk for chronic illness even though they occur decades before onset

“Wat je niet ziet, bestaat soms wel”

lifestyle

- activiteiten-rust
- variatie activiteiten
- ritme
- slapen
- intake
- schermtijd

ACHTERGROND

Het advies voor jonge kinderen is liever geen schermen tot 1 jaar, en daarna heel beperkt. Maar welke ouder lukt dat? De makers van peuter-tv helpen niet mee: die maken de vrolijke filmpjes zo verslavend mogelijk.

Hoezo lukt 20 minuten
rustig tv kijken wél?

Marije Lagendijk

DIGITALE OPVOEDING

Alles over schermtijd, social media
en mediawijsheid voor ouders met
kinderen van 0-12 jaar

FONTAINE UITGEVERS

artikel

Risico's van ongezond beeldschermgebruik

Plus: tips voor gezinnen die een betere
digitale balans nastreven

Overmatig gebruik van beeldschermen brengt risico's met zich mee, juist voor kinderen en jongeren met een psychische kwetsbaarheid. Voor gezinnen die een gezondere 'digitale balans' zoeken, zijn interventies op maat nodig. Daarbij moet de gehele leefstijl in ogenschouw worden genomen.

• Coco Jilesen-van den Brule, Emilie van Tetering, Jet Muskens, Wouter Staal

Over de auteurs

• C.C. Jilesen-van den Brule is kinder- en jeugdpsychiater.
E: c.jilesen@karakter.com
• E.M.A. van Tetering is orthopedagoog, PhD-student. • J. Muskens is

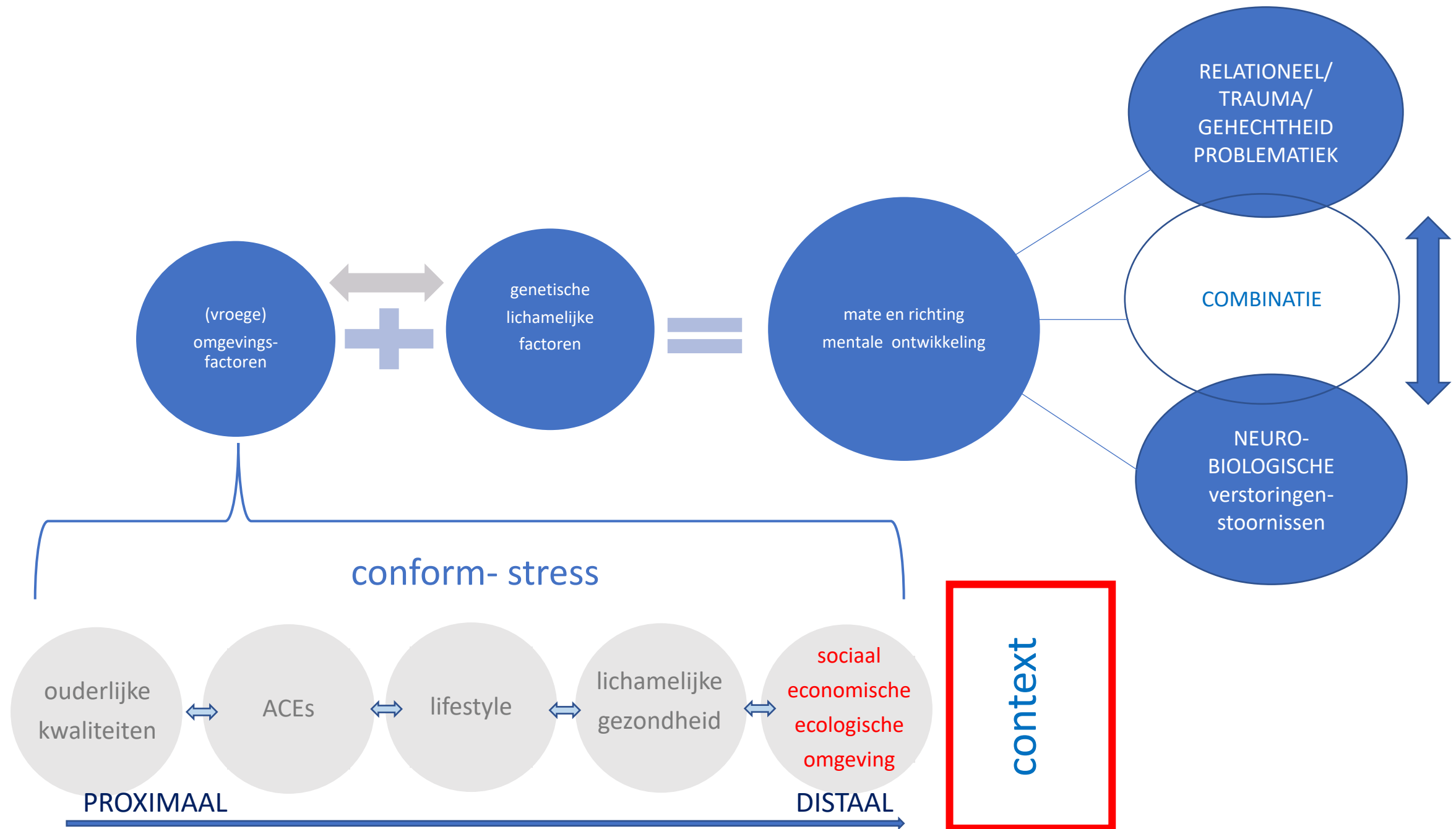
Kinderen van nu groeien op in een digitale wereld. Natuurlijk zitten hier veel voordelen aan. Uit verschil-

Om risico's voor zowel de lichamelijke als de psychische gezondheid te verkleinen, is het dan ook van belang om kinderen, jongeren en ouders bewust te maken van de rol

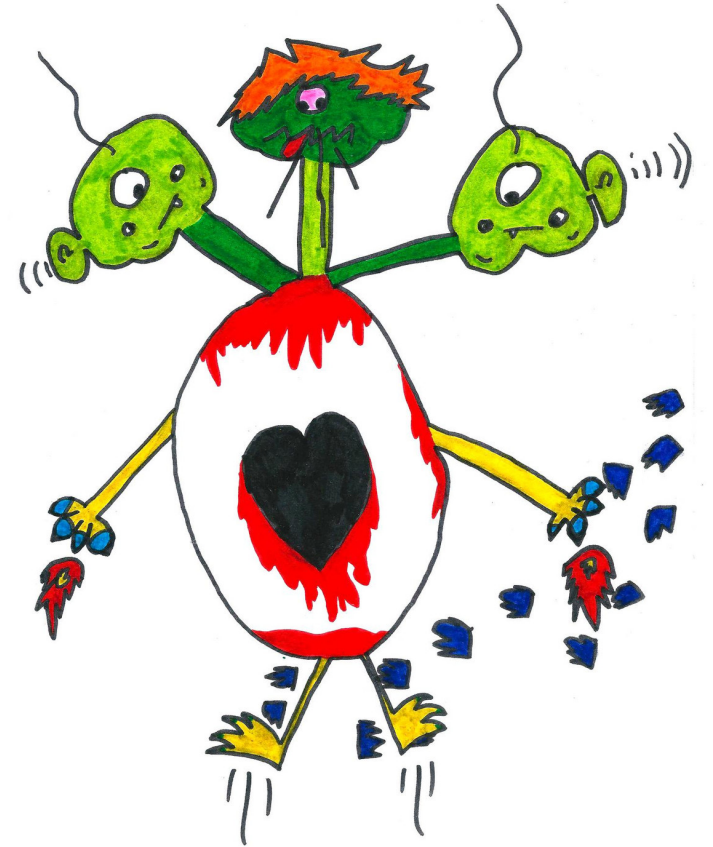
autisme of ADHD, meer moeite hebben met het houden van een gezonde digitale balans. Hier kunnen verschillende oorzaken voor zijn, zoals verminderde zelfcontrole, impulsiviteit of een

den Brule, Cv., van Tetering, E., Muskens, J. et al
Risico's van ongezond beeldschermgebruik.
Kind Adolesc Prakt 23, 6–12 (2024).
<https://doi.org/10.1007/s12454-024-1816-2>

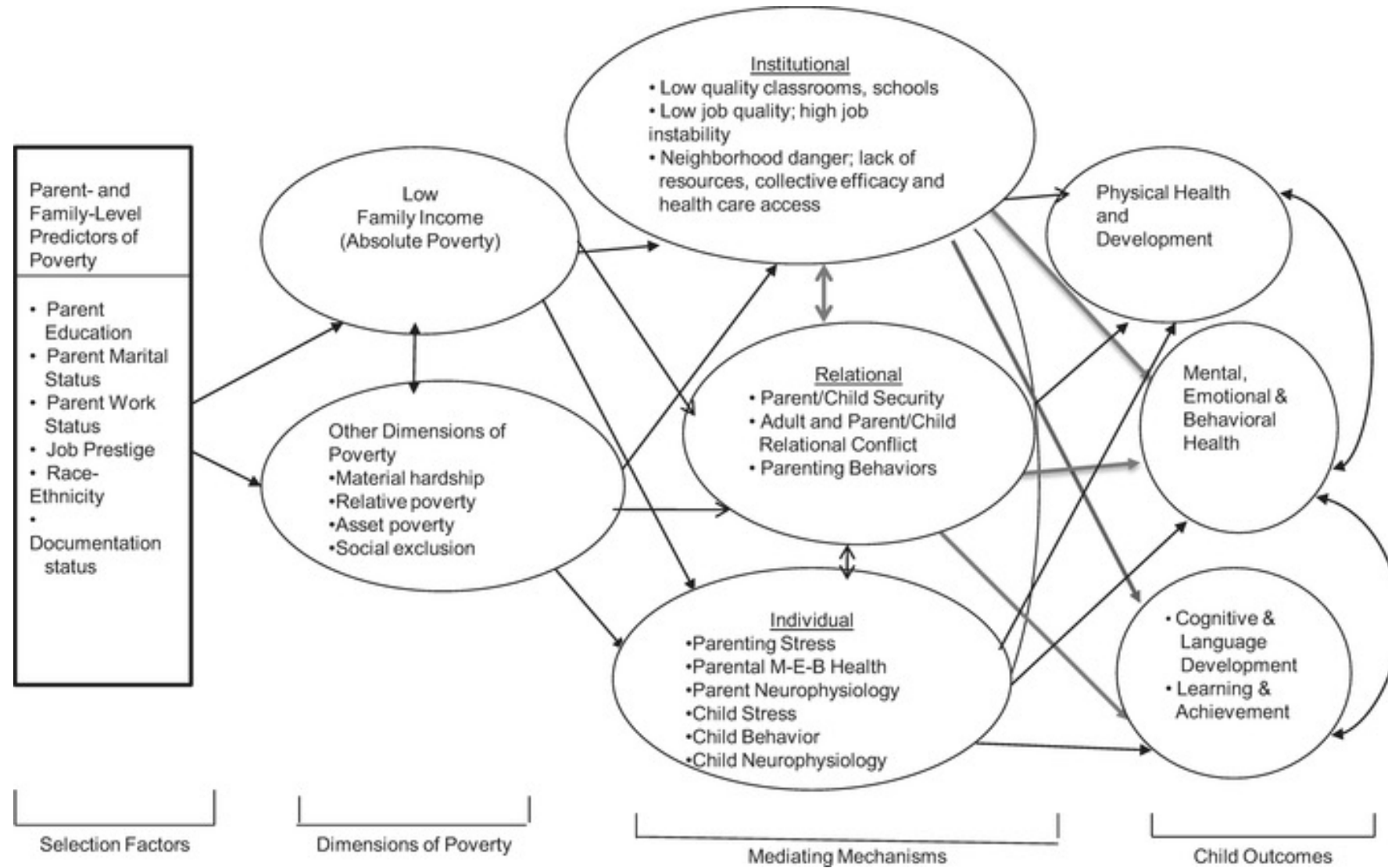

sociaal-economische ecologische omgeving

- bestaanszekerheid
- oorlog-op de vlucht zijn
- speelruimte

het Parool, 14-8-2018

The mental health impacts on **children** in Gaza are immediate and long-lasting.

Smoke billows from a site targeted by shelling in the southern Lebanese village of Za'ata on Sept. 23, 2024. © UNICEF/UNI649017/Dar Al Mustawir

Alarming levels of psychological stress among children in both Israel and Lebanon

"I am deeply alarmed by the ongoing surge of deadly attacks in Lebanon and Israel, which earlier today reportedly claimed the lives of at least 24 children in southern Lebanon," UNICEF Executive Director Catherine Russell said in a [press statement](#) on Sept. 23. "The intensifying violence represents a dangerous escalation for civilians in the area."

"Countless more children are in danger, with thousands of families displaced from their homes, and attacks on civilian infrastructure," Russell continued. "Alarming levels of psychological distress have been reported among children in both countries, stemming not only from their sudden displacement but also from the barrage of shelling and air raids which have become their daily reality for nearly a year."

zorgelijke ontwikkeling; hoe zie je dat?

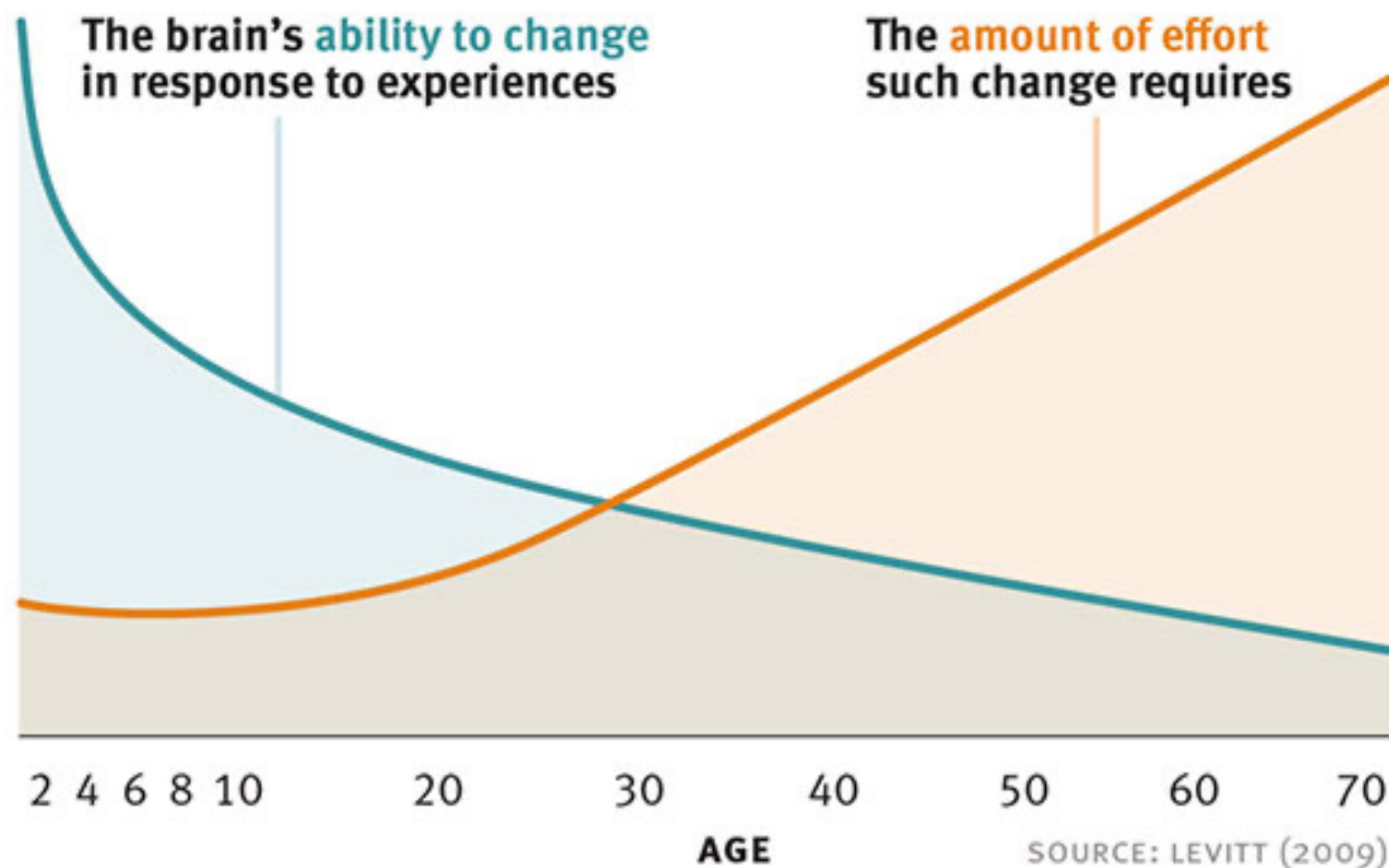
handvatten

- duur van de zorgen over de mentale ontwikkeling (>2 maanden)
- ontwikkelingsstagnatie op meerdere ontwikkelingsdimensies
- lichamelijke aandoeningen/klachten
- in meerdere contexten zichtbaar (cave 'isolatie')
- opgemerkt door meerdere verschillende betrokkenen
- ontwikkelingsknik/breuk/terugval
- ontwikkelingsdeviatie
- kindfactoren en contextuele factoren lijken beide een rol te spelen
- weinig beschermende factoren (kind & context)

Time doesn't heal. It's
what you do with the time.

Edith Eva Eger

Een integratieve behandeling

integratieve behandeling

- Kies je port of entry, rekeninghoudend met;
 - de kwaliteiten!!!!
 - veranderings- en ontwikkelingsmogelijkheden
 - wensen van het kind en/of systeem
- EBM!
 - effectieve behandeling
 - expertise hulpverlener
 - voorkeur ouders
- Bied hoop!

behandeling

integratief behandelplan

integratieve behandeling

- SMART formulering doelen
- Proces en inhoud evalueren
- Afsluiten = empoweren

take home messages

- Kijk integratief!
- Maak een authentiek narratief als vertrekpunt
- Formuleer een eerlijk verhaal!
- Bied hoop (geef nooit een hopeloze boodschap)!

‘You can’t change the direction of the wind,
but can adjust your sails to reach destination’

Naar Jimmy Dean

hartelijk dank!

m.vandongen-boomsma@karakter.com

